

Mottagare

Barn- och utbildningsnämnden

Nämndinitiativ (C). Modersmålsundervisning**Förlag till beslut**

Nämndinitiativet anses besvarat med hänvisning till förvaltningens tjänsteskrivelse.

Sammanfattning

Centerpartiet har föreslagit att förvaltningen ska utreda åtgärder för att främja elevers språkutveckling och bevara kulturell och språklig mångfald genom modersmålsundervisning. Förvaltningen instämmer i att modersmålsundervisning är viktig och kan ha positiva effekter på både språklig och kognitiv utveckling. De föreslagna åtgärderna inkluderar att öka lektionstiden från 40 till 120 minuter per vecka, öka budgeten för undervisningen samt erbjuda modersmålsundervisningen redan i förskolan.

Det finns dock flera utmaningar för genomförandet. Idag erbjuds modersmålsundervisning från årskurs 1, och tillgången till legitimerade modersmåls lärare är begränsad. Att utöka undervisningen skulle innebära att ytterligare resurser behöver tillsättas i form av fler lärare. Då tillgången på lärare är varierande mellan olika språkgrupper riskerar modersmålsundervisningen att inte bli likvärdig. Region Gotland befinner sig dessutom för närvarande i en exceptionell ekonomisk situation med krav på besparingar och kostnadsminskningar

Den nya timplanen från höstterminen 2024 innebär kompaktare skoldagar, vilket minskar möjligheterna för modersmålsundervisning. Elever med skolskjuts kan ha svårt att delta i undervisning efter skolan. Det finns också praktiska utmaningar med lokaler.

Förskolan jobbar idag med ett språkutvecklande arbetssätt där man både i barngruppen och tillsammans med vårdnadshavarna stärker barnet och familjen i användandet av modersmålet.

Ärendebeskrivning

Ett nämndinitiativ har inkommit från Centerpartiet. Av det inkomna initiativet framgår att partiet yrkar på att ge förvaltningen i uppdrag att utreda vilka åtgärder som skulle bidra till att främja elevers språkutveckling, bevara den kulturella- och språkliga mångfalden samt ge barnen bättre förutsättningar att lära sig och utveckla sitt modersmål.

Förvaltningen instämmer i vikten av modersmålsundervisningens roll för barn- och ungas språkutveckling i samtliga språk. Forskningen visar på att när vi lär oss fler språk, utvecklar vi inte bara vår kommunikativa språkliga förmåga utan också vår kognitiva flexibilitet. Vi blir bättre på att lära, att lösa problem, att jämföra, att tänka kreativt och att anpassa oss till nya situationer vilket är till nytta i alla skolans ämnen.

Förslagen som nämndinitiativet framför är lovvärda utifrån den forskning som finns och skulle potentiellt kunna ha positiva effekter för såväl elevernas språkliga som kognitiva utveckling men förvaltningen ser en rad utmaningar i genomförande av de föreslagna åtgärderna.

De åtgärder som föreslås i initiativet är följande:

- Utöka lektionstiden från nuvarande 40 minuter per vecka till 120 minuter per vecka.
- Utöka budgeten för modersmålsundervisning.
- Starta tidigare: Modersmålsundervisningen ska börja redan från förskolan.

Bedömning

Grundskolan erbjuder idag modersmålsundervisning till elever från och med årskurs 1. Av skollagen framgår vilka kriterier som ska uppfyllas för att en elev ska ha rätt till modersmålsundervisning; språket ska talas i hemmet, eleven ska ha grundläggande kunskaper och elevunderlaget ska bestå av minst fem i elever i det aktuella språket.

Tillgången till modersmåls lärare i allmänhet och legitimerade modersmåls lärare i synnerhet är begränsad och varierande mellan olika språk. Ett av barn- och utbildningsnämndens mål är att utbildningen inom Region Gotland ska vara så likvärdig som möjlig. Utökad lektionstid samt tidigare start av modersmålsundervisningen skulle innebära att ytterligare resurser behöver tillsättas i form av fler lärare. Då tillgången på lärare är varierande mellan olika språkgrupper riskerar modersmålsundervisningen att inte bli likvärdig.

Region Gotland befinner sig för närvarande i en exceptionell ekonomisk situation med krav på besparingar och kostnadsminskningar. En utökning av modersmålsundervisning skulle behöva finansieras av besparingar inom andra områden i grundskolan vilket riskerar att elevgrupper ställs mot varandra i fråga om ekonomiska prioriteringar.

Från och med höstterminen 2024 omfattas grundskolan av den nya timplanen avseende minsta garanterade undervisningstid. Den nya, utökade timplanen har inneburit att elevernas skoldagar blivit alltmer kompakta med betydligt färre möjligheter att genomföra modersmålsundervisningen inom skoldagens ram. För de elever som nyttjar skolskjuts finns inte heller möjlighet att ha modersmålsundervisning efter skoldagens slut. Möjligheten till utökad tid för modersmålsundervisning riskerar därmed att inte bli likvärdig beroende på om

eleven har skolskjuts eller inte. Många av Gotlands skolor står därutöver inför utmaningar kring upplevd ”trångboddhet” i sina lokaler och har därmed svårt att avsätta lämpliga utrymmen för mer än den befintliga modersmålsundervisningen.

Skolverket uttrycker att ”förskolan ska medverka till att barn med ett annat modersmål än svenska får möjlighet att utveckla båda det svenska språket och sitt modersmål.”

Förskolan Gotland jobbar idag med ett språkutvecklande arbetssätt där man både i barngruppen och tillsammans med vårdnadshavarna stärker barnet och familjen i användandet av modersmålet.

Med hjälp av digitala redskap som exempelvis Polyglutt erbjuds barnet att lyssna på barnböcker på sitt modersmål och barnet får på så vis möta modersmålet även i förskolan.

Förvaltningens samlade bedömning är att förslaget potentiellt skulle ha en gynnande effekt för den flerspråkiga elevgruppen men att förändringarna i dagsläget inte är genomförbara.

Beslutsunderlag

Nämndinitiativ Centerpartiet 2024-09-16

Tjänsteskrivelse utbildnings- och arbetslivsförvaltningen daterad 2024-10-09

Utbildnings- och arbetslivsförvaltningen

Torsten Flemming
Utbildningsdirektör

Jörgen Norström
Avdelningschef grundskolan

Skickas till

Abdulalim Alkatea (C)